

Københavns Kommune

**Revisionsberetning for 2012
vedrørende årsregnskabet**

6. august 2013

Indholdsfortegnelse

	<u>Side</u>
1. Indledning	1
2. Revision af årsregnskabet	1
2.1 Årsregnskabet	1
2.2 Konklusion på den udførte revision	1
2.2.1 <i>Den uafhængige revisors påtegning</i>	2
2.2.2 Uddybning af konklusionen på den udførte revision	3
2.3 Revisionsstrategi	7
2.3.1 Intern Revision	9
2.4 Drøftelser med ledelsen om besvigelser	9
2.5 Væsentlige revisionsområder	10
3. Revisionsbemærkninger	12
3.1 Omkostningsdisponering og udbetalinger	13
3.1.1 Forsikringen af Sydhavnens Skole	13
3.1.2 Manglende momsrefusion på 37,6 mio.kr.	14
3.1.3 Tilsyn med selvejende og private botilbud (forvaltningsrevision)	14
3.2 Bevillingssystemet	16
3.3 Revisionsbemærkninger for 2010 og 2011, der videreføres i 2013	21
4. Redegørelse for den udførte finansielle og juridisk-kritiske revision	25
4.1 Skatter, tilskud og udligning	25
4.2 Øvrige indtægter og udgifter	25
4.3 Balanceposter	26
4.4 Låneoptagelse	26
4.5 Obligatoriske oversigter til regnskabet	26
4.6 Servicebesøg	26
5. Redegørelse for den udførte forvaltningsrevision	27
5.1 Styring af indkøbsområdet	27
5.2 Den økonomiske opfølgning på ydelser leveret af private dagbehandlingstilbud	29
5.3 Registreringer til opfyldelse af servicelovens krav til opfølgning i børnesager	31
6. Opfølgning på Revisionsudvalgets revisionsbetænkning for 2011	32
7. Øvrige oplysninger	34
7.1 Ledelsens regnskabserklæring	34
7.2 Ikke-korrigerede fejl i årsregnskabet	34

7.3 Eftersyn af Borgerrepræsentationens beslutningsprotokoller og overholdelse af god bogføringsskik	
35	
7.4 Andre opgaver	35
8. Afslutning	36
8.1 Erklæring	36
Bilag 1 Oversigt over de i årets løb afgivne revisorerklæringer og revisionspåtegninger mv.	37

Revisionsberetning for 2012 vedrørende årsregnskabet

1. Indledning

Vi har afsluttet revisionen af årsregnskabet for 2012 for Københavns Kommune. Omfang og væsentlige observationer samt konklusioner fra revisionen fremgår af denne beretning. I beretningen gives revisionsbemærkninger til væsentlige forhold.

Observationer og forventede revisionsbemærkninger har tidligere været forelagt forvaltningerne i et direktionsnotat til hver forvaltning. Direktionsnotaterne er fremsendt til direktionerne og har dannet grundlag for en orientering af de respektive udvalg.

I nærværende beretning afgives de endelige revisionsbemærkninger til kommunens besvarelse.

Denne beretning omfatter revisionen af årsregnskabet for 2012. Vi har endvidere afgivet beretninger om sociale og beskæftigelsesrettede udgifter, der er omfattet af statsrefusion, samt om kommunens administration af byfornyelsesområdet for 2012.

2. Revision af årsregnskabet

2.1 Årsregnskabet

Det af os reviderede årsregnskab omfatter årsregnskab (siderne 38–54 i årsrapporten) samt Udvalgsregnskaber og obligatoriske oversigter, siderne 1–246, der udviser følgende hovedtal:

	2012 mio.kr.	2011 mio.kr.
Udgiftsbaseret resultat, underskud i 2012	-235,7	1.038,6
Omkostningsbaseret resultat, overskud	1.376,7	3.629,6
Aktiver	47.413,5	53.713,5
Egenkapital	14.371,7	25.586,6

Faldet i aktiverne fra 2011 til 2012 på 6,3 mia. kr. skyldes hovedsageligt fald i egenkapitalen i Metro-selskabet og By & Havn. Dette samt den øgede hensættelse til tjenestemandspensioner har medført faldet i kommunens egenkapital på 11,2 mia. kr. fra 2011 til 2012.

Borgerrepræsentationen har den 25. april 2013 oversendt regnskabet til revisionen.

2.2 Konklusion på den udførte revision

Som afslutning på revisionen har vi forsynet kommunens regnskab med følgende revisionspåtegning.

2.2.1 Den uafhængige revisors påtegning

Til Borgerrepræsentationen i Københavns Kommune

Påtegning på årsregnskabet

Vi har revideret årsregnskabet for Københavns Kommune for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2012, som er udarbejdet efter Økonomi- og Indenrigsministeriets krav til kommuners regnskabsaflægelse i Budget- og regnskabssystem for kommuner.

Ledelsens ansvar for årsregnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med Økonomi- og Indenrigsministeriets regnskabsbestemmelser i Budget- og regnskabssystem for kommuner. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, samt for valg og anvendelse af en hensigtsmæssig regnskabspraksis og udøvelse af regnskabsmæssige skøn, som er rimelige efter omstændighederne.

Herudover er det ledelsens ansvar, at de dispositioner, der er omfattet af årsregnskabet, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, Borgerrepræsentationens øvrige beslutninger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Revisors ansvar

Vores ansvar er at udtrykke en konklusion om årsregnskabet på grundlag af vores revision. Vi har udført revisionen i overensstemmelse med internationale standarder om revision og yderligere krav ifølge dansk revisorlovgivning samt god offentlig revisionsskik, jf. lov om kommunernes styrelse og kommunens revisionsregulativ. Dette kræver, at vi overholder etiske krav samt planlægger og udfører revisionen for at opnå høj grad af sikkerhed for, om årsregnskabet er uden væsentlig fejlinformation.

En revision omfatter udførelse af revisionshandlinger for at opnå revisionsbevis for beløb og oplysninger i årsregnskabet. De valgte revisionshandlinger afhænger af revisors vurdering, herunder vurdering af risici for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl. Ved risikovurderingen overvejer revisor intern kontrol, der er relevant for kommunens udarbejdelse af et årsregnskab, der giver et retvisende billede. Formålet hermed er at udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke at udtrykke en konklusion om effektiviteten af kommunens interne kontrol. En revision omfatter endvidere vurdering af, om ledelsens valg af regnskabspraksis er passende, om ledelsens regnskabsmæssige skøn er rimelige samt den samlede præsentation af årsregnskabet.

Revisionen omfatter desuden en vurdering af, om der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der understøtter, at de dispositioner, der er omfattet af årsregnskabet, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, Borgerrepræsentationens øvrige beslutninger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af kommunens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2012 samt af resultatet af kommunens aktiviteter og pengestrømme for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2012 i overensstemmelse med Økonomi- og Indenrigsministeriets regnskabsbestemmelser i Budget- og regnskabssystem for kommuner.

Det er ligeledes vores opfattelse, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der understøtter, at de dispositioner, der er omfattet af årsregnskabet, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, Borgerrepræsentationens øvrige beslutninger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

2.2.2 Uddybning af konklusionen på den udførte revision

Denne beretning opsummerer de forhold, som vores gennemgang af kommunens regnskab har givet anledning til.

Dette afsnit har til formål at give Deloitte's samlede vurdering af status for kommunens økonomistyring og regnskabsaflæggelse ved udgangen af 2012 på de væsentligste områder. Vurderingen sammenfatter såvel Deloitte's som Intern Revisions observationer og rapporter i årets løb og ved årsafslutningen.

Det er revisionens generelle opfattelse, at der som følge af en betydelig indsats er sket en positiv udvikling i forvaltningernes regnskabsarbejde og sagsbehandling.

Omvendt er der fortsat områder, hvor der fremover er behov for at forbedre kommunens kontrolniveau og dermed øge kvaliteten af økonomistyringen og regnskabsaflæggelsen.

Behovet for forbedringen af økonomistyringen understøttes af, at vores revision samt øvrige revisionsmæssige opgaver for kommunen i 2012 har medført en realøkonomisk forbedring af kommunens økonomi på minimum 150 mio. kr.

Løn, jf. afsnit 3.3

Ved revisionen af lønområdet i årene 2009–2011 konstaterede revisionen, at mange enheder ikke havde kendskab til eller efterlevede de af forvaltningerne fastsatte retningslinjer.

I 2012 er det revisionens opfattelse, at forvaltningerne med enkelte undtagelser generelt har implementeret gode og veldokumenterede kontroller, som er i overensstemmelse med de "Obligatoriske retningslinjer for løn- og personaleområdet i Københavns Kommune".

Det er således vores vurdering, at de basale lønprocedurer i Københavns Kommune har fungeret i den reviderede periode.

Vores revision af kommunens samlede lønudgifter på 16,3 mia. kr. har ikke afdækket væsentlige løbsmæssige fejl i regnskabet.

På enkelte områder er der dog fortsat behov for at justere og styrke både de manuelle og de it-understøttede lønprocedurer, hvilket revisionen vil foretage opfølgning af ved revisionen i 2013:

I Børne- og Ungdomsforvaltningen konstateredes, at kontrolniveauet på en række områder ikke var tilstrækkeligt, idet en del kontroller ikke var implementeret.

I Socialforvaltningen konstateredes, at kontrolniveauet i nogle centerfællesskaber med fordel kunne forbedres, idet en række interne kontroller ikke blev dokumenteret eller ikke blev udført.

Ved mere end halvdelen af de enheder, som har været omfattet af revisionens serviceeftersyn, foretages ikke stikprøvevis kontrol som beskrevet i retningslinjerne af, at indberettet ferie og fravær er i overensstemmelse med grundbilag.

Serviceeftersynene afdækkede, at der ved 8 af de 10 reviderede klynger i Børne- og Ungdomsforvaltningen er ansat nært beslægtede, hvilket kan være i uoverensstemmelse med kommunens retningslinjer.

En opfølgning på analysen af medarbejdere med flere ansættelsesforhold viste, at omfanget af medarbejdere, der i 1. halvår af 2012 varetager flere ansættelsesforhold, er på niveau med antallet i 1. halvår af 2011.

En stor andel af de medarbejdere, der ved forvaltningernes controlling i 2011 blev kategoriseret som værende omfattet af et "uhensigtsmæssigt ansættelsesforhold", har været dobbeltansat i hele 1. halvår 2012 med et timetal, der væsentligt overstiger en normal fuldtidsstilling. Der er således indikationer på, at der fortsat er uhensigtsmæssige ansættelsesforhold blandt disse medarbejdere.

Ved en stikprøvevis gennemgang af sygedagpenge- og barselsrefusioner konstateredes, at kommunen ikke har opnået fuld dagpengerefusion fra medarbejderes bopælskommuner i $\frac{1}{3}$ af de reviderede sager.

Omkostningsdisponering og udbetalinger, jf. afsnit 3.1

Vi har gennemgået og vurderet de fastlagte kontroller i Kommunens Økonomisystem, KØR, med fokus på processen for registrering og betalinger af omkostninger.

Vi har herved identificeret manglende overholdelse af kommunens retningslinjer og procedurer samt af udarbejdede forretningsgangsbeskrivelser. Dette har bl.a. medført et potentielt forsikringstab på ca. 100 mio.kr., manglende momsrefusion på ca. 37 mio.kr. samt en periodiseringsfejl af lønrefusion på ca. 70 mio. kr. (manglende indtægtsføring i 2012, og som ikke har likviditetsmæssig betydning).

Vi har i flere tilfælde konstateret manglende funktionsadskillelse på indkøbsområdet for så vidt angår rekvisition af varer og tjenesteydelser, godkendelse samt bogføring.

Vi har tillige konstateret, at flere medarbejdere er tildelt meget høje beløbsgrænser for godkendelse af fakturaer, der ikke er i overensstemmelse med den generelle bemyndigelse, der i øvrigt er tildelt disse. Enkelte medarbejdere var tildelt en ubegrænset beløbsmæssig grænse for godkendelse af eksterne fakturaer og kan tillige varetage indkøb.

På det sociale område blev det observeret, at procedurerne for det økonomiske tilsyn med selvejende og private botilbud ikke var tilstrækkeligt, især for så vidt angår de private tilbud. Tilsynsrutinerne sikrer ikke fornøden indsigt i botilbuddenes drift og økonomi og giver således ikke tilstrækkelig sikkerhed for, at tilbuddene er økonomisk velfungerende. Samtidig er der risiko for, at takster/tilskud ikke bliver beregnet med udgangspunkt i det reelle omkostningsbehov.

Omkostningsbaserede regnskab, jf. afsnit 3.3

Det omkostningsbaserede regnskab består af det udgiftsbaserede regnskab (bevillingsregnskabet) med tillæg af de omkostningsbaserede poster, som overordnet set udgøres af de store poster i balancen: Anlægsaktiver, tilbagekøbsrettigheder og tjenestemandspensionsforpligtelser.

Det er vores vurdering, at der fortsat er behov for øget ledelsesmæssigt fokus på kvalitetssikring af ikke rutinemæssige regnskabsafslutningsposter, idet vi i lighed med revisionen for 2009–2011 fortsat konstaterer fejl ved vores revision af disse poster.

Statusafstemninger af forvaltningernes balancekonti, jf. afsnit 3.3

Forvaltningerne skal foretage afstemning og kvalitetssikring af balancekonti til sikring af, at kommunens årsregnskab giver et retvisende billede af kommunens aktiver og passiver.

Ved vores revision af årsregnskaberne for 2009 og 2010 konstaterede vi et nogenlunde rimeligt kvalitetsniveau, men for så vidt angik 2011 var kvalitetsniveauet faldet.

Ved revisionen af årsregnskabet for 2012 har vi med tilfredshed konstateret, at forvaltningerne har udarbejdet afstemningsmateriale og dokumentation i overensstemmelse med regnskabscirkulæret for Københavns Kommune.

Men der er dog identificeret flere konkrete fejl, hvorfor det er revisionens vurdering, at der fortsat er behov for en ledelsesmæssig fokus på kvalitetssikringen af afstemningsmaterialet.

Bevillingssystemet, jf. afsnit 3.2

I de senere år har der været betydelige afvigelser på bevillingerne på service, anlæg og overførsler tillige med, at regnskabsprognoserne har udvist store afvigelser i forhold til årets endelige resultat.

Økonomiforvaltningen har derfor i samarbejde med forvaltningerne i løbet af 2012 arbejdet med en række tiltag, herunder periodiserede budgetter på institutionsniveau, hurtigere prognoser til Økonomiudvalget og kvartalsregnskaber, der alle har understøttet en bedre budgetopfølgning.

Vi kan på grundlag af vores gennemgang af udvalgsregnskaberne tilslutte os, at der i 2012 har været en tilfredsstillende budgetstyring på de 3 bevillingsområder og klart forbedret i forhold til tidligere år.

Dette niveau er derimod endnu ikke opnået på bevillingen til Finansposter, da der – som i tidligere år – er observeret betydelige afvigelser mellem budget og regnskab.

Økonomiforvaltningen er enig i, at der fremover bør være et større fokus på bedre styring på finansposterne. Der er igangsat tiltag til en forbedret økonomistyring.

Fejl i sager om sociale overførsler omfattet af statsrefusion, jf. vores særlige revisionsberetning for 2012 vedrørende disse områder

Vores revisionsbemærkninger og kommentarer til disse områder fremgår af vores revisionsberetning for 2012 vedrørende de sociale og beskæftigelsesrettede udgifter, der er omfattet af statsrefusion.

Revisionsbemærkningerne vedrører især Socialforvaltningen og Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen.

Socialforvaltningen

Revisionen har i tidligere år konstateret høje fejlandele på de refusionsbærende områder. I 2012 har den stikprøvevise sagsgennemgang alene givet anledning til bemærkninger i 9% af de gennemgåede sager – både fejl med og uden udbetalings- eller refusionsmæssig betydning (mod 51% i 2011). Desuden har en særlig analyse af udgifterne til medicin givet anledning til en systematisk fejl.

Økonomiudvalget har på baggrund af de mange revisionsbemærkninger i tidligere år anmodet Socialforvaltningen om at udarbejde en handleplan omfattende blandt andet *Øget kvalitet i sagsbehandlingen* på det sociale statsrefusionsområde. Handleplanen er nærmere omtalt i ovennævnte særlige revisionsberetning.

Det er vores vurdering, at der er sket store fremskridt i sagsbehandlingen i løbet af handleplanperioden november 2011 til november 2012. Der skal dog udføres et betydeligt arbejde for at sikre, at handleplanens mange tiltag får de tilsigtede virkninger for den praktiske sagsbehandling, jf. socialberetningens revisionsbemærkninger i øvrigt.

Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen

Revisionen har i tidligere år konstateret høje fejlandele på de refusionsbærende områder. I 2012 har den stikprøvevise sagsgennemgang givet anledning til bemærkninger i 38% af de gennemgåede sager – både fejl med og uden udbetalings- eller refusionsmæssig betydning (mod 40% i 2011). Sagerne med fejl af refusionsmæssig betydning udgjorde 9% af de gennemgåede sager.

Revisionsbemærkninger for 2010 og 2011, der videreføres i 2013, jf. afsnit 3.3

I forbindelse med revisionen for 2012 har vi fået afklaret 8 ud af 9 revisionsbemærkninger rejst i 2010 og videreført i 2012, hvorefter 1 revisionsbemærkning videreføres til 2013.

I forbindelse med revisionen for 2012 har vi desuden fået afklaret 8 ud af 10 revisionsbemærkninger rejst i 2011 og videreført i 2012, hvorefter 2 revisionsbemærkninger videreføres til 2013.

2.3 Revisionsstrategi

Med udgangspunkt i styrelseslovens bestemmelser og revisionsregulativet har vi foretaget en vurdering af revisionsopgavens indhold og omfang. Under hensyntagen til kommunens størrelse og kompleksitet ville revisionen under normale omstændigheder være baseret på en forventning om, at der er tilrettelagt et velfungerende internt kontrolsystem og en pålidelig bogføring. Det forventes herved, at det overordnede kontrolmiljø og de organisatoriske rammer understøtter et velfungerende ledelses- og kontrolsystem, og at der på de enkelte aktivitetsområder er beskrevet og implementeret interne kontroller, som reducerer risikoen for væsentlige fejl til et acceptabelt niveau.

Det er imidlertid ikke gældende på væsentlige områder som blandt andet generelle it-kontroller, dokumentation for udførte kontroller på lønområdet og kvalitetssikring af det omkostningsbaserede regnskab. På disse områder har vi derfor været nødt til at udvide revisionen, således at omfanget af den stikprøvevise gennemgang af sager, bilag og afstemninger har været større end oprindeligt planlagt. Vores observationer og anbefalinger på de enkelte revisionsområder er gennemgået nedenfor.

Vi har ved tilrettelæggelsen af revisionen lagt særlig vægt på kommunens regnskabs- og økonomistyringssystemer. Disse områder omfatter især:

- kommunens generelle it-anvendelse, herunder de grundlæggende krav til transaktions- og revisionsspor
- kommunens grundlæggende regnskabsrutiner og tilknyttede forretningsgange, herunder afstemningsrutiner
- kommunens væsentligste økonomiske transaktionskæder, herunder:
  - lønområdet
  - disponering af omkostninger og anvendelse af betalingssystemer
  - overførsler til personer omfattet af statsrefusion

Revisionen planlægges og udføres på grundlag af en systematisk risikovurdering, således at hovedvægten lægges på de poster i årsregnskabet, de dele af kommunens regnskabs- og rapporteringssystemer samt øvrige forretningsgange, hvor vi vurderer, at risikoen for væsentlige fejl er størst.

Ved revisionen efterprøves, om årsregnskabet er rigtigt, og om de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, Borgerrepræsentationens øvrige beslutninger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Endvidere vurderes det, om udførelsen af Borgerrepræsentationens og udvalgenes beslutninger og den øvrige forvaltning af kommunens anliggender er varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde.

Revisionen omfatter ikke en gennemgang af samtlige bilag og transaktioner, men udføres ved, at vi ved stikprøver indhenter dokumentation for eller på anden måde får bekræftet bogføringens og årsregnskabet's rigtighed. I forbindelse hermed tester vi de interne kontroller i det omfang, vi finder det nødvendigt for revisionen af årsregnskabet. I henhold til revisionsstrategien gennemgår vi alle væsentlige områder samt andre udvalgte områder.

For yderligere redegørelse for revisionens formål, udførelse og omfang, revisors rapportering samt ansvarsfordelingen mellem ledelse og revisor, henvises til vores tiltrædelsesberetning af 24. februar 2009.

2.3.1 Intern Revision

Revisionen af årsregnskabet varetages i samarbejde med Intern revision, men det er Deloitte, som har det fulde ansvar for udførelsen af revisionen, og vi udfører review af det arbejde, som Intern Revision udfører. I forbindelse med vores planlægning har vi blandt andet vurderet Intern Revisions ressourcer, kompetence og uafhængighed i forhold til udførelse af revisionsopgaven. Vi har vurderet, at kvaliteten af Intern Revisions arbejder er på et sådant niveau, at vi fuldt ud kan basere vores overordnede konklusion på de af Intern Revision udtrykte delkonklusioner for de områder, som Intern revision har revideret. Det er for 2012 aftalt med Intern Revision, at de væsentligst udfører revisionen af løn, balancen og gennemfører institutionsbesøg.

2.4 Drøftelser med ledelsen om besvigelser

I forbindelse med planlægning af vores revision har vi forespurgt ledelsen om risikoen for besvigelser (tilsigtede fejl).

Ledelsen i alle forvaltninger har over for os oplyst, at der efter dens vurdering ikke er særlig risiko for besvigelser, og at kommunen har et effektivt kontrolmiljø, der afdækker risikoen for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, herunder fejlinformation forårsaget af besvigelser. Ledelsen har oplyst, at der i enkelte mindre sager er konstateret mistanke om misbrug af kommunens midler, samt at kommunen har fulgt op herpå. Herudover har ledelsen ikke kendskab til besvigelser eller igangværende undersøgelser af formodede besvigelser. Vi skal bemærke, at vi ikke under vores revision har konstateret fejl i årsregnskabet som følge af besvigelser.

2.5 Væsentlige revisionsområder

Med udgangspunkt i vores kendskab til kommunen samt en overordnet vurdering af væsentlighed og risiko har vi identificeret de i skemaet oplistede væsentlige revisionsområder. Vi har vægtet betydningen af vores observationer på de enkelte revisionsområder ved hjælp af følgende symboler:

Symbol	Betydning
	Der er tale om graverende forhold, for eksempel i form af en sandsynlig lovovertrædelse eller en væsentlig tabsrisiko.
	Revisionsområdet vurderes som ikke betryggende, og der er behov for skærpet fokus fra ledelsen, da der er behov for væsentlige forbedringer. Afgørende/betydelige forhold, hvor vi anbefaler hurtig handling
	Revisionsområdet vurderes som mindre betryggende, og der er behov for opmærksomhed fra ledelsen, da der er usikkerhed eller behov/mulighed for forbedringer.
	Revisionsområdet vurderes som relativt betryggende, og der er alene behov for forbedringer af mindre væsentlig karakter. Øvrige anbefalinger, herunder forhold der påvirker dagligdags aktiviteter.
	Revisionsområdet har ikke givet anledning til kommentarer.

Det bemærkes, at vurderingen gælder for det samlede område, således at der for detailområder kan være forhold, der adskiller sig fra den samlede vurdering.

Nedenfor har vi opstillet regnskabet væsentlige poster og markeret dem med vores konklusioner fra revisionen.

Område	Afsnit	Udgift mio. kr.	Indtægt mio. kr.	Netto mio. kr.	Udgift i % af samlet resultat	Indtægt i % af samlet resultat	Observation	Revisions- bemærk- ninger
Revisionsområder relateret til resultatopgørelsen								
Skatter og udligning	4.1	-1.339	35.555	34.216	2,83	75,44		
Løn	3.3	-17.345		-17.345	36,62			
Omkostningsdisponering og udbetalinger	3.1	-16.712		-16.712	35,28			1-3
Sociale områder med statsrefusion	2.2	-11.381	4.211	-7.170	24,03	8,93		5-8
Salg af pladser og brugerbetaling	4.2		2.661	2.661		5,65		
Øvrige revisionsområder	4.2	-592	4.706	4.114	1,25	9,98		
Udgiftsbaseret resultat				-236	100,00	100,00		
Omkostningsbaseret regnskab	3.3			1.613				
Omkostningsbaseret resultat				1.377				
Område	Afsnit	Mio. kr.		% af i alt		Observation	Revisions- bemærk- ninger	
Revisionsområder relateret til balancen								
Materielle og immaterielle anlæg	3.3		16.919		35,69			
Finansielle anlægsaktiver	3.3		22.357		47,15			
Omsætningsaktiver	3.3		8.137		17,16			
Aktiver i alt			47.413		100,00			
Egenkapital			14.372		30,31			
Hensatte forpligtelser, herunder pension	4.3		25.990		54,83			
Langfristet gæld	4.3		2.877		6,07			
Kortfristet gæld	4.3		4.174		8,79			
Passiver i alt			47.413		100,00			
Øvrige revisionsområder								
Generelle it-kontroller	4.2							
Obligatoriske bilag til regnskabet	4.5							
Økonomistyring og bevillingssystemet	3.2						4	
Låneoptagelse	4.4							
Kasseeftersyn beholdninger og likvide konti	4.6							
Decentrale institutioner servicebesøg/beholdningseftersyn	4.6							

3. Revisionsbemærkninger

Vores revision af Københavns Kommunes årsregnskab for 2012 har givet anledning til i alt 8 nye revisionsbemærkninger.

I følgende tabel vises udviklingen i antal revisionsbemærkninger vedrørende årsregnskaberne 2009, 2010, 2011 og 2012, hvor vi har varetaget revisionen af Københavns Kommunes regnskaber. Bemærkningerne er opdelt i finansielle bemærkninger og bemærkninger vedrørende udgifter med statsrefusion samt for hvert af disse områder opdelt i nye bemærkninger og i overførte bemærkninger. Overførte bemærkninger er bemærkninger, der ikke er blevet afsluttet i det følgende år, men først i et senere år.

	2009	2010		2011		2012	
	Nye bemærkninger	Nye bemærkninger	Overførte bemærkninger	Nye bemærkninger	Overførte bemærkninger	Nye bemærkninger	Overførte bemærkninger
Finansielle område	25	14	15	10	9	4	3
Sociale område	14	13	7	10	7	4	2
	39	27	22	20	16	8	5
I alt	39	49		36		13	

Tabellen viser, at der fra 2011 til 2012 er et fald i antallet af de samlede revisionsbemærkninger fra 36 til 13. De finansielle revisionsbemærkninger er faldet fra 19 til 7, mens revisionsbemærkningerne på det sociale område er faldet fra 17 til 6.

Efterfølgende oversigt sammenfatter de nye finansielle revisionsbemærkninger nr. 1–4 for 2012. Disse revisionsbemærkninger med uddybende forklaringer, samt med angivelse af hvilke udvalg hver bemærkning primært vedrører, fremgår af afsnit 3.1–3.2.

Revisionsbemærkning nr. 5–8 fremgår af vores revisionsberetning vedrørende de sociale områder med tilhørende bilag, hvortil der henvises.

I direktionsnotaterne til de enkelte forvaltninger, som er sendt til forvaltningerne i maj – juni 2013, og som danner grundlag for en orientering af udvalgene, indgår de foreløbige revisionsbemærkninger, som vedrører hvert udvalg. I direktionsnotaterne indgår endvidere en række forhold og kommentarer, som ikke har beretningsmæssig karakter, og som derfor kan behandles administrativt. Direktionsnotaterne er af forvaltningerne fremsendt til de respektive fagudvalg med direktionernes kommentarer indarbejdet i henhold til den procedure for revisionsrapportering, som er besluttet af Borgerrepræsentationen 11. februar 2010 (fast track).

Direktionerne har som nævnt givet deres foreløbige kommentarer til bemærkningerne heri og herunder angivet hvilke tiltag/handlingsplaner, der iværksættes samt frister. Vurderingen af ledelsens tiltag indgår i revisionen af kommunens regnskab for 2013. Vi kan generelt anføre, at direktionerne anerkender vores kommentarer og har iværksat eller planlægger at iværksætte tiltag til at imødekomme forholdene. Kommunens formelle besvarelse af de endelige revisionsbemærkninger, som fremgår af nærværende beretning, forelægges udvalgene og Borgerrepræsentationen efterfølgende.

Revisionsbemærkninger for 2012

	Konklusion	Afsnit
Omkostningsdisponering og udbetalinger	!	3.1
<ol style="list-style-type: none"> 1. Forsikringen af Sydhavnens Skole 2. Manglende momsrefusion på 37,6 mio.kr. 3. Tilsyn med selvejende og private botilbud (forvaltningsrevision) 		
Bevillingssystemet	!	3.2
4. Bevillingsafvigelser vedrørende finansposter		
Revisionsbemærkninger for 2010 og 2011, der videreføres i 2013 Der videreføres i alt 3 revisionsbemærkninger fra 2010 og 2011	!	3.3

3.1 Omkostningsdisponering og udbetalinger

3.1.1 Forsikringen af Sydhavnens Skole

I 2012 brændte Sydhavnens Skole (under opførelse), som er ejet af Københavns Kommune. Skaderne efter branden vurderes at løbe op i ca. 120 mio.kr. Forud for igangsættelsen af byggeriet, havde Kommunen tegnet et særligt brandtillæg i Tryk. Efter at kommunen 1. april 2012 skiftede forsikringselskab, er der opstået en tvist mellem kommunens forsikringsmægler Willis og kommunen om gyldigheden af brandtillægget.

Kommunens opfattelse er, at Willis gennem sine handlinger i sagen har skabt usikkerhed om tillæggets gyldighed. Kommunen tager nu en række juridiske skridt overfor Willis i forhold til at få afklaret tvisten om brandtillæggets gyldighed, og dermed hvem der skal bære tabet.

Vi har anbefalet, at Koncernservice gennemgår forsikringspolicerne for at sikre, at anlæg/ejendomme er behørigt forsikret hos eksternt forsikringselskab, herunder at anlæg/ejendomme, som er omfattet af kommunens egen selvforsikringsordning, er sket under hensyntagen til kommunens retningslinjer og procedurer for området.

Forsikringen af Sydhavnens Skole		
Revisionsbemærkning nr. 1	Prioritet	
Vedrører: Økonomiudvalget		
Vi skal som følge af den manglende forsikring anbefale, at Økonomiudvalget sikrer, at kommunens anlæg/ejendomme er behørigt forsikret i overensstemmelse med kommunens retningslinjer og procedurer.		

3.1.2 Manglende momsrefusion på 37,6 mio.kr.

Børne- og Ungdomsforvaltningen har i 2102 opgjort, at der var hjemtaget 18,8 mio.kr. for lidt i momsrefusion vedrørende momspositivlisten for årene 2007 til 2011 under udvalgets bevillingsområde.

Vi konstaterede i forbindelse med revisionen af momsrefusionsopgørelsen, at de 18,8 mio.kr. var bogført og indregnet i momsrefusionsopgørelsen som "for meget modtaget" mod rettelig "for lidt modtaget".

Forholdet bevirker, at kommunen mangler 37,6 mio.kr. i momsrefusion for 2012. Beløbet henhører under Økonomiudvalgets bevilling under funktion 7.65.87, Refusion af købsmoms.

Forholdet er drøftet med forvaltningen, der oplyser, at den manglende momsrefusion vil blive berigtiget i momsrefusionsopgørelsen for 2013. Observationen giver ikke anledning til anbefalinger, idet vi vurderer, at fejlen er sket på baggrund af en enkeltstående og sandsynligvis ikke tilbagevendende begivenhed.

Revisionsbemærkning nr. 2	Prioritet	
Vedrører: Børne- og Ungdomsudvalget		
Børne- og Ungdomsforvaltningen har i 2012 opgjort, at der var hjemtaget 18,8 mio.kr. for lidt i momsrefusion, men ved en fejl bogført beløbet som for meget i momsrefusion. De 37,6 mio.kr. vil blive berigtiget i momsrefusionsopgørelsen for 2013.		

3.1.3 Tilsyn med selvejende og private botilbud (forvaltningsrevision)

Kommunens Interne Revision har foretaget en gennemgang af Socialforvaltningens tilsyn med selvejende og private botilbud, jf. lov om social service.

På grundlag af gennemgangen er det revisionens vurdering, at:

- Socialforvaltningens overordnede økonomistyring og overvågning af tilsynsområdet kan være vanskeliggjort af ikke umiddelbar tilgængelighed og/eller forskelligartet systematik i relevante standarda. Det forhold, at de indgåede driftsoverenskomster er valgt udformet som rammeaftaler med

valgmuligheder, kan forringe muligheden for, at aftalerne efterleves og/eller håndhæve aftalerne. Endvidere medfører mangler vedrørende overenskomsternes henvisninger til retningslinjer og bestemmelser udstedt af kommunen, at der kan være uklarhed om driftsvilkårene.

- Socialforvaltningens procedurer for det økonomiske tilsyn er ikke tilstrækkeligt, især for så vidt angår de private tilbud. De gennemførte tilsynsrutiner sikrer ikke i tilstrækkelig grad fornøden indsigt i botilbuddenes drift og økonomi og giver således ikke tilstrækkelig sikkerhed for, at tilbudene er økonomisk velfungerende.
- Der kan være en risiko for, at takster/tilskud ikke er beregnet med udgangspunkt i det reelle omkostningsbehov, idet der ikke er taget hensyn til tidligere års driftsresultater. Samtidig har Socialministeriet ikke afklaret grundlaget for beregning af visse takster.
- Socialforvaltningens registreringer på Tilbudsportalen opfylder kravene i lovgivningen.

Socialforvaltningen har bl.a. anført, at området generelt er kendetegnet ved, at de forskellige typer af botilbud i dag er omfattet af forskellige bekendtgørelser, og dermed også af forskellige regler for det økonomiske tilsyn. Samtidig er der tale om lovgivninger, der kun sætter rammen for tilsynet og ikke definerer, hvordan tilsynet konkret skal udmøntes.

Regeringen gør nu op med den hidtidige praksis, så der fremover bliver ét regelsæt for kommunale, regionale og private tilbud. Den 1. november 2013 indføres et nyt socialtilsyn, der placeres i 5 kommuner og som sidestiller det økonomiske tilsyn med kommunale, regionale og private tilbud. De 5 tilsynskommuner skal være udpeget senest 1. januar 2013, hvor implementeringen af det nye socialtilsyn begynder. For at sikre uvildighed må tilsynskommunerne ikke føre tilsyn med egne tilsyn – dette skal i stedet gøres af en af de andre tilsynskommuner.

Socialforvaltningen har formuleret og fastsat en række handlingsplaner og fastsat terminer for afsluttet implementering.

Det er revisionens vurdering, at implementeringen af de udarbejdede handlingsplaner vil kunne reducere de identificerede risici.

Tilsyn med selvejende og private botilbud (forvaltningsrevision)		
Revisionsbemærkning nr. 3	Prioritet	
Vedrører: Socialudvalget		
Vi skal anbefale, at Socialudvalget sikrer sig, at Socialforvaltningens handlingsplaner er blevet implementeret og i praksis fået den tilsigtede virkning.		

3.2 Bevillingssystemet

Vi har gennemgået overholdelsen af kommunens bevillingsregler, herunder at der er indhentet behørig tillægsbevillinger, og at der i forbindelse med regnskabsafslutningen er afgivet tilstrækkelige regnskabsforklaringer, hvor der er konstateret væsentlige afvigelser i forhold til budgettet.

I de senere år har der været betydelige afvigelser på bevillingerne på service, anlæg og overførsler tillige med, at regnskabsprognoserne har udvist store afvigelser i forhold til årets endelige resultat.

Økonomiforvaltningen har derfor i samarbejde med forvaltningerne i løbet af 2012 arbejdet med en række tiltag, herunder periodiserede budgetter på institutionsniveau, hurtigere prognoser til Økonomiudvalget og kvartalsregnskaber, der alle har understøttet en bedre budgetopfølgning.

Vi kan på grundlag af vores gennemgang af udvalgsregnskaberne tilslutte os, at der i 2012 har været en tilfredsstillende budgetstyring på de 3 bevillingsområder og klart forbedret i forhold til tidligere år.

Dette niveau er derimod endnu ikke opnået på bevillingen til Finansposter, da der – som i tidligere år – er observeret betydelige afvigelser mellem budget og regnskab.

I det følgende omtales

- De 3 bevillinger, som efter vores opfattelse undtagelsesvist i 2012 har en væsentlig afvigelse mellem bevillings- og regnskabsbeløb (a)
- Bevillingsafvigelser vedrørende finansposter (b)

a. Bevillinger med væsentlig afvigelse mellem bevilling- og regnskabsbeløb

Under Økonomiudvalget

Bevillingen til Fælles forsikringer, anlæg, udgør 52,8 mio.kr. og har et forbrug på 74,9 mio.kr.

Merudgiften er således på 22,1 mio.kr., svarende til 41,9% og er primært regnskabsforklaret med følgende:

- Merforbrug på 16,4 mio.kr. som følge af ekstraordinære høje udgifter til ordinære skader på bygninger vedrørende tidligere år, som først er udbedret i 2012
- Merforbrug på 9,7 mio.kr. til etablering af automatiske brandalarmeringsanlæg (ABA) på kommunens bygninger. Merforbruget skyldes en hurtigere opsætning af de automatiske brandalarmeringsanlæg i sidste del af året primært på Københavns Brandvæsens sikringsprojekter

Efter vores opfattelse har økonomistyringen af denne bevilling ikke været tilfredsstillende, da der afholdes udgifter uden bevillingsmæssig hjemmel. Budgetopfølgningen burde have udvist behovet for at indhente den lovkrævede tillægsbevilling. Dette er en af de få undtagelser fra den ellers helt tilfredsstillende bevillingsstyring i kommunen i 2012.

Økonomiforvaltningen har afgivet en tilfredsstillende redegørelse for den væsentlige bevillingsafvigelse. Sammenfattende anerkender Økonomiforvaltningen, at der ikke blev anmodet om tillægsbevilling inden regnskabsafslutningen for 2012. På alle områderne er merforbruget søgt overført til 2013, hvor der er afsat bevilling til at dække udgiften. Det er derfor Økonomiforvaltningens opfattelse, at der reelt er tale om en periodiseringsudfordring mellem 2012 og 2013, hvoraf en del kan henføres til indførelsen af den nye regnskabspraksis, hvor udgifter bogføres det år, hvor skaden udbedres.

Under Teknik- og Miljøudvalget

Bevillingen til Takstfinansieret drift, overførsler, er på 24.741 t.kr., og har et forbrug på 46.171 t.kr.

Merforbruget er således på 21.430 t.kr., svarende til 86,6%.

Bevillingsområdet omfatter to hovedområder – dels affaldsområdet, dels deponering af forurennet jord på Kalvebod Miljøcenter (KMC).

Merforbruget på 21,4 mio.kr. er fordelt på de 2 områder således:

- Affaldsområdet havde et merforbrug på 90,6 mio.kr., der består af flere udgifter på 34,9 mio.kr. og færre indtægter på 55,7 mio.kr. Den væsentligste afvigelse vedrører dagrenovationsområdet på 67,8 mio.kr.
- KMC havde et mindreforbrug på 69,2 mio.kr., med færre udgifter på 8,6 mio.kr. og flere indtægter på 60,6 mio.kr.

Der nævnes indledningsvis i regnskabsforklaringerne, at det oprindelige budget er korrigeret med regnskabsoverførsler fra 2011 og ændringer som følge af overførsler til anlæg.

Dette forstår vi på den måde, at der er indhentet de fornødne tillægsbevillinger, som dermed er indarbejdet i korrigeret budget. Alligevel henvises der i regnskabsforklaringerne til regnskabsoverførslerne – forklaringerne er således ikke tydelige på afvigelser mellem regnskab og det korrigerede budget, som er krævet ifølge kommunens Regnskabscirkulære.

Der henvises også til ændringer i Budget- og regnskabssystem for kommuner. Disse forelå allerede den 10. januar 2012 og indgår derfor i årets tillægsbevillinger.

Vi er af den opfattelse, at der ikke foreligger den fornødne klarhed i udformningen af regnskabsforklaringerne til det konstaterede merforbrug.

Det må også konstateres, at årets budgetopfølgning ikke har været tilstrækkelig til at hindre merforbruget. Affaldsområdet har i 2012 været vanskeligt styrbart, men i disse tilfælde er budgetstyringen efter vores opfattelse derfor mere væsentlig, end i normale situationer.

Teknik- og Miljøforvaltningen oplyser, at der er igangsat et arbejde med henblik på at forbedre styringen af bevillingen til Takstfinansieret drift. Intern Revision er i gang med en undersøgelse af forvaltningens gebyradministration. Endelig rapport forventes i første halvår 2013, men er ikke modtaget på rapporteringstidspunktet.

I Revisionsberetning for 2011 af 9. august 2012 anføres i Revisionsbemærkning nr. 4 mangler ved administrationen af affaldsgebyrer, som der nu tages højde for.

Der arbejdes med, hvordan rammerne kan præciseres, således at der – ud over at området skal hvile i sig selv over en årrække – også tages hensyn til saldoen på udlægskonti. Der er fokus på indtægterne og udgifterne, og forskellen mellem indtægter og udgifter (herunder udgifter til anlæg) overføres ved årets afslutning til udlægskonti.

Under Beskæftigelses- og Integrationsudvalget

Bevillingen til Beskæftigelsesindsatsen, service, er på 655,0 mio.kr. og har et forbrug på 603,2 mio.kr.

Mindreforbruget er således på 51,9 mio.kr. svarende til 7,9%.

Mindreforbruget på 51,9 mio.kr. vedrører ifølge regnskabsforklaringerne primært 40,4 mio.kr. i relation til løntilskud til forsikrede ledige ansat i Københavns Kommune. Dette er en stigning på 14 mio.kr. i forhold til oktober måneds regnskabsprognose.

Der henvises i regnskabsforklaringerne nærmere til følgende 2 forhold:

- Dels har der været færre forsikrede ledige ansatte i løntilskud på kommunens arbejdspladser end forudsat i budgettet – svarende til 13 mio.kr.
- Dels har den gennemsnitlige udgift pr. løntilskudsansættelse i kommunen været under halvdelen af det budgetterede – svarende til 27,4 mio.kr. Dette er yderligere uddybet i forklaringerne.

Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen har på vores forespørgsel oplyst, at i 2. halvår 2012 flyttede opgaver vedrørende refusionshjemtagelse af løntilskud for de 7 forvaltninger i Københavns Kommune fra Centralforvaltningen til Ydelsesservice. Denne overflytning var forbundet med visse implementeringsvanskeligheder, som betød, at de nødvendige hjemtagelser af selve løntilskuddet blev forsinket. Denne forsinkelse påvirkede mulighederne for at foretage en retvisende opgørelse af enhedspriserne.

I 2013 er dette problem håndteret ved, at der nu sker en mere løbende omkontering af selve løntilskuddet, hvorved enhedspriserne bliver justeret løbende hen over året. Dette sammen med en skærpet generel opfølgning forventes at medføre en tilfredsstillende økonomistyring også på dette område.

Det oplyses i øvrigt af forvaltningen, at aktivitets- og enhedsprisforudsætningerne for budgetteringen af puljen til pensionsbidrag o.l. til dagpengemodtagere i løntilskud er blevet gennemgået i foråret 2013. Denne gennemgang gav anledning til en reduktion af budgettet på 21 mio.kr. ud af et samlet budget på 47 mio.kr. Dermed afspejler budgettet i 2013 de realiserede enhedspriser fra 2012 samt de forventede aktivitetsforudsætninger for 2013.

b. Bevillingsafvigelser vedrørende finansposter

Efter vores opfattelse er de finansielle poster på hovedkonto 7 og 8 svært styrbare, idet de bl.a. vedrører forskydninger i betalingsmønstre mv.

Dertil kommer, at der gælder forskellige bevillingsregler for de finansielle poster: For nogle gælder de almindelige drifts- og anlægsbevillinger, andre finansposter har kun en finansiell funktion, og visse har hverken bevillingsmæssig eller finansiell funktion. Denne opdeling har betydning for, hvilke poster der skal udarbejdes budgetforudsætninger for, og hvor det under den løbende budgetopfølgning skal vurderes, om der er grundlag for at indhente tillægsbevilling hos Borgerrepræsentationen.

Disse problemer afspejler sig ved de vanskeligheder, der er observeret ved vores gennemgang af udvalgenes regnskabsforklaringer:

- I en forvaltning er det i regnskabsforklaringerne anført, at som udgangspunkt er der ingen budgetforudsætning på andre balanceforskydninger
- I en forvaltning opdeles bevillingsområdets finansposter i to hovedområder: Dels renteindtægter samt renteudgifter af langfristet gæld, dels langfristede balanceposter. Øvrige poster regnskabsforklares ikke
- I en forvaltning opdeles finansposterne i dels budgetlagte finansposter, dels ikke-budgetlagte finansposter. Sidstnævnte omfatter de finansposter, der alene har en finansiel funktion
- I en forvaltning budgetangives (oprindeligt og korrigeret budget) finansposterne til 0 kr.

For så vidt angår styringen af de finansielle poster skal der henvises til, at Økonomiforvaltningen på baggrund af udvalgenes regnskabsforklaringer har vurderet, at den reelle kasse fremover bør opgøres inklusiv alle kortfristede tilgodehavender og gældsposter, der vil medføre ind- og udbetalinger inden for den nærmeste fremtid.

Vi har på baggrund af vores observationer anbefalet Økonomiforvaltningen, at der iværksættes tiltag til sikring af en forbedret økonomistyring af de finansielle poster, herunder ved en præcisering af bevillingsreglerne, så der skabes større klarhed over kravene til budgetlægningen, budgetopfølgningen og udarbejdelsen af udvalgenes regnskabsforklaringer.

Økonomiforvaltningen har hertil oplyst følgende:

Økonomiforvaltningen (ØKF) har i de senere år fokuseret på de områder, der har størst betydning for kommunens økonomi, og, som Deloitte påpeger, har dette øget fokus resulteret i bedre styring. ØKF er enige i, at der fremover bør være et større fokus på bedre styring på finansposterne.

Budgetlægning og regnskabsføring af finansposter er forvaltningernes ansvarsområde, men ØKF vil igangsætte tiltag til at opdatere bevillingsreglerne, cirkulæret for budgetopfølgning samt regnskabscirkulæret, så der kommer klarere rammer om reglerne for budgetlægning, budgetopfølgning og regnskabsaflæggelse på finansposter. Reglerne vil være på plads inden årets udgang.

ØKF vil i resten af 2013 have stort fokus på budgetopfølgningen, og i forbindelse med årsregnskabet på regnskabsaflæggelsen på finansposter, og derved have fokus på at sikre en ensartet rapportering i forvaltningerne.

Betydelige afvigelser på kommunens bevillinger til finansposter

Revisionsbemærkning nr. 4

Prioritet

Vedrører: Økonomiudvalget

På bevillingen til Finansposter er der – som i tidligere år – observeret betydelige afvigelser mellem budget og regnskab. Kommunens styring heraf har ikke samme tilfredsstillende niveau som bevillingerne til service, anlæg og overførsler.

Vi skal anbefale, at Økonomiudvalget sikrer, at Økonomiforvaltningens tiltag til forbedring af økonomistyringen af kommunens bevillinger til finansposter bliver effektueret.

3.3 Revisionsbemærkninger for 2010 og 2011, der videreføres i 2013

Vi afgav i alt 20 nye revisionsbemærkninger til kommunens årsregnskab for 2011. Heraf vedrørte 10 revisionsbemærkninger det sociale og beskæftigelsesrettede område, og status for disse er omtalt i vores socialberetning for 2012.

På baggrund af vores revision kan vi oplyse om de øvrige 10 revisionsbemærkninger, at 8 af revisionsbemærkningerne er endeligt afklaret, mens de to øvrige forventes afklaret i 2013, jf. efterfølgende oversigt.

I oversigten indgår desuden omtale af én revisionsbemærkning, der blev rejst i forbindelse med revisionen af årsregnskab 2010, men som ikke blev endeligt afklaret i 2012, og som derfor videreføres til afklaring i 2013.

Revisionsbemærkninger som videreføres	Opfølgning 2013
Økonomiudvalget	
Nr. 4 fra 2010 Periodiseringsfejl af lønrefusion.	I 2012 er der konstateret en periodiseringsfejl af lønrefusion på ca. 70 mio. kr. (manglende indtægtsføring i 2012). Periodiseringsproblemstillingen består således fortsat i regnskabsåret 2012 og forventes løst i 2013 i forbindelse med, at bogføring af lønrefusioner under alle kommunens udvalg samles i Koncernservice, samtidig med at der udarbejdes en fælles bogføringspraksis.

Revisionsbemærkninger som videreføres	Opfølgning 2013
<p>Nr. 1 fra 2011</p> <p>Mangelfuld lønadministration</p>	<p>Ved revisionen af lønområdet i årene 2009-2011 konstateredes, at mange enheder ikke havde kendskab til eller efterlevede de af forvaltningerne fastsatte retningslinjer. I 2012 er det revisionens opfattelse, at forvaltningerne med enkelte undtagelser generelt har implementeret gode og veldokumenterede kontroller, som er i overensstemmelse med de "Obligatoriske retningslinjer for løn- og personaleområdet i Københavns Kommune".</p> <p>Det er således vores vurdering, at de basale lønprocedurer i Københavns Kommune har fungeret i den reviderede periode.</p> <p>Vores revision af kommunens samlede lønudgifter på 16,3 mia. kr. har ikke afdækket væsentlige beløbsmæssige fejl i regnskab.</p> <p>På enkelte områder er der dog fortsat behov for at justere og styrke både de manuelle og de it-understøttede lønprocedurer, hvilket revisionen vil foretage opfølgning af ved revisionen i 2013:</p> <ul style="list-style-type: none"> • I Børne- og Ungdomsforvaltningen konstateredes, at kontrolniveauet på en række områder ikke var tilstrækkeligt, idet en del kontroller ikke var implementeret. • I Socialforvaltningen konstateredes, at kontrolniveauet i nogle centerfællesskaber med fordel kunne forbedres, idet en række interne kontroller ikke blev dokumenteret eller ikke blev udført. • Ved mere end halvdelen af de enheder, som har været omfattet af revisionens serviceeftersyn, foretages ikke stikprøvevis kontrol som beskrevet i retningslinjerne af, at indberettet ferie og fravær er i overensstemmelse med grundbilag. • Serviceeftersynene afdækkede, at der ved 8 af de 10 reviderede klynger i Børne- og Ungdomsforvaltningen er ansat nært beslægtede, hvilket kan være i uoverensstemmelse med kommunens retningslinjer.

Revisionsbemærkninger som videreføres	Opfølgning 2013
	<ul style="list-style-type: none"> • En opfølgning på analysen af medarbejdere med flere ansættelsesforhold viste, at omfanget af medarbejdere, der i 1. halvår af 2012 varetager flere ansættelsesforhold, er på niveau med antallet i 1. halvår af 2011.
	<p>En stor andel af de medarbejdere, der ved forvaltningernes controlling i 2011 blev kategoriseret "uhensigtsmæssigt ansættelsesforhold", har været dobbeltansat i hele 1. halvår 2012 med et timetal, der væsentligt overstiger en normal fuld-tidsstilling. Der er således indikationer på, at der fortsat er uhensigtsmæssige ansættelsesforhold blandt disse medarbejdere.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Ved den stikprøvevis gennemgang af sygedagpenge- og barselsrefusioner konstateredes, at kommunen ikke har opnået fuld dagpengerefusion fra medarbejderes bopælskommuner i $\frac{1}{3}$ af de reviderede sager. Årsager hertil er bl.a.: <ul style="list-style-type: none"> • Medarbejders fravær er indberettet for sent i Vagtplan-systemet, således at refusionsanmeldelse ikke er sendt rettidigt til bopælskommunen • Refusionsanmeldelsen er i flere tilfælde fremsendt for sent / ikke sendt til bopælskommunen • Refusionsenheden har ikke systematisk fulgt op på modtagelse af refusionerne • Afstemning af indberetningerne til SKATs E-indkomstregister for 2012 er medio maj 2013 ikke gennemført • Revisionen har ikke modtaget alt materialet, som skal danne grundlag for revision af opgørelsen for ikke afviklet ferie vedrørende optjeningsåret 2010. Erklæring vedrørende opgørelse af afregningen til feriefonden er således ikke udarbejdet ultimo maj 2013.

Revisionsbemærkninger som videreføres	Opfølgning 2013
Nr. 8 fra 2011 Generel forbedring af processer og rutiner vedrørende årsregnskabet balance	I revisionsbemærkning nr. 8 fra 2011 tilsluttede vi os de anbefalinger, som Intern Revision havde fremdraget om fremadrettede forbedringsmuligheder af kommunens arbejde med årsregnskabet balance. Med baggrund i Intern Revisions rapporter til forvaltningerne "Revision af årsregnskabet 2012" er det vores vurdering, at der fortsat er behov for fokus på området. Men vi kan også konstatere, at der er sket fremskridt, idet det er det generelle indtryk i rapporterne, at forvaltningerne "har udarbejdet afstemningsmateriale og dokumentation i overensstemmelse med regnskabscirkulæret for Københavns Kommune". Det er dog også identificeret en række konkrete fejl samt rutiner og processer, som med fordel kan forbedres. Eksempelvis blev der i Kultur- og Fritidsforvaltningens omkostningsbaserede regnskab konstateret en væsentlig fejl i resultatopgørelsen på 1.311,3 mio.kr. – fejlen er rettet i kommunens regnskab.

Vi har efter anmodning fra Økonomiudvalget foretaget en særlig opfølgning af de problemstillinger, som blev påpeget af Deloitte i fire direktionsnotater i løbet af 2011 (vedrørende revisionen af regnskab 2010) samt af Intern Revision i rapporter af 24. november 2009 om økonomistyring i SOF og af 2. september 2011 om 18+ enheden.

Økonomiudvalget godkendte på mødet den 16. august 2011, at SOF i samarbejde med ØKF, Deloitte og Intern Revision (revisionen) skulle fremlægge en handleplan for økonomistyringen i SOF for Socialudvalget og Økonomiudvalget i september 2011.

Økonomiudvalget behandlede på mødet den 27. september 2011 handleplanen, som er bygget op over de to overskrifter *Sikker økonomistyring* og *Kvalitet i sagsbehandlingen*. Under disse overskrifter er der angivet de konkrete initiativer, som SOF har iværksat eller planlagt at iværksætte. For handleplanens initiativer er der opsat konkrete delmål.

Vi har i samarbejde med Intern Revision afgivet i alt 4 vurderinger om SOFs handleplan – senest den 1. november 2012 og behandlet i Socialudvalget den 21. november 2012 og i Økonomiudvalget den 27. november 2012. Resultatet af vores gennemgang viste, at der var 2 punkter under *Sikker økonomistyring*, hvor revisionen konkluderede, at *fremdrift er utilfredsstillende. Tidsplan i forhold til den oprindelige slutdato og/eller kvalitet i leverancen kan ikke overholdes/kontrolleres. Der er for målepunktet behov for korrigerende handlinger og/eller ny tidsfrist.*

Det kan oplyses, at de nævnte kritiske 2 punkter under *Sikker økonomistyring* vedrører:

1. SOFUS fase 1
2. *It-undersøttelse* af MY-niveau og overordnet budgetansvarlige

Punkterne er it-projekter og omfattet af Intern Revisions opfølgende revision.

4. Redegørelse for den udførte finansielle og juridisk-kritiske revision

Ved vores rapportering i denne beretning er der alene foretaget en overordnet beskrivelse af revisionen for de enkelte områder. Der er ikke specifikt redegjort for de revisionshandlinger, vi har foretaget under de enkelte områder.

For de områder, som har givet anledning til bemærkninger, er disse anført ovenfor. Nedenfor er kortfattet omtalt revisionen på de områder, som ikke har givet anledning til revisionsbemærkninger.

4.1 Skatter, tilskud og udligning

Tilskud og udligning er sammenholdt med de af Økonomi- og Indenrigsministeriet udarbejdede opgørelser. Endvidere er kommunens person- og selskabsskatteindtægter sammenholdt med de fra SKAT modtagne opgørelser.

4.2 Øvrige indtægter og udgifter

Kommunens øvrige udgifter og indtægter er sammenholdt med årets budget og forudgående års regnskabstal, og større afvigelse er stikprøvevis undersøgt. Indtægterne er herudover analyseret, hvor vi stikprøvevis foretager test af forretningsgange, interne kontroller og bilag.

Vi har som led i revisionen gennemgået den del af de generelle it-kontroller, som vi vurderer relevante for aflæggelse af et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation.

På baggrund af vores gennemgang af de generelle it-kontroller har vi identificeret følgende væsentlige områder til forbedring:

- Kontroller for periodisk opfølgning på tildelte rettigheder i brugersystemer udføres ikke konsekvent (ansvaret for forholdet ligger i forvaltningerne for egne brugere).
- Systemudviklere har uovervåget adgang til TMF-Navision produktionsmiljø (Teknik- og Miljøforvaltningen).

Københavns Kommune har outsourcet væsentlige områder af de generelle it-kontroller til KMD. Der er for de outsourcete områder vedrørende de fælles kommunale systemer rekvireret systemrevisions-

erklæring til verifikation af, at de outsourcete kontroller gennemføres betryggende. Vores gennemgang heraf har ikke givet anledning til væsentlige bemærkninger.

Revisionen af de specifikke systemer tilhørende Københavns Kommune, som også er outsourcet til KMD, herunder KØR, er efter aftale udført af Deloitte på vegne af kommunen. Det er vores vurdering, at de generelle it-kontroller hos KMD på dette område hen mod slutningen af 2012 er blevet forbedret i forhold til 2011 med enkelte udestående forhold.

Vi har udarbejdet detaljerede rapporter med vores observationer og anbefalinger fra den foretagne gennemgang. Rapporterne er gennemgået med kommunens daglige ledelse.

4.3 Balanceposter

Revisionen af aktiverne og passiverne i balancen har omfattet en gennemgang af opgørelsesmetoderne og dokumentationen for de omkostningsbaserede poster samt en stikprøvevis gennemgang af afstemninger og dokumentation for tilgodehavender og gældsposter.

Koncernservice har overtaget afstemningsopgaven af balancekonti for flere forvaltninger. Forvaltningerne har dog fortsat ansvaret for at overvåge og følge op på afstemningerne.

4.4 Låneoptagelse

Vi har stikprøvevist påset, at reglerne i lånebekendtgørelsen er overholdt. Revisionen har ikke givet anledning til kommentarer.

4.5 Obligatoriske oversigter til regnskabet

Vi har gennemgået de obligatoriske oversigter til regnskabet. Gennemgangen har ikke givet anledning til særlige kommentarer.

4.6 Servicebesøg

Intern Revision har i overensstemmelse med godkendt revisionsplan for 2012 foretaget serviceeftersyn inden for udvalgte forvaltningers område. De foretagne eftersyn har omfattet en vurdering af udvalgte forretningsgange og interne kontroller på følgende hovedområder:

- Kasse- og regnskabsområdet
- Indkøbsprocessen
- Kvalitetssikrings- og afstemningsprocessen
- Løn- og personaleområdet
- IT sikkerhed
- Ledelsestilsyn af afstemning af balancekonti samt løn- og personaleområdet

Ved revisionen blev der fokuseret på i alt 20 observationspunkter under ovennævnte områder.

Den gennemførte revision har medført en række observationer, hvoraf flere er anset for væsentlige. Der er i henhold til rapporterne fra Intern Revision udarbejdet handlingsplaner til imødegåelse af de identificerede kritiske og/eller væsentlige risici. Planerne er i det væsentligste implementeret.

Et væsentligt punkt er manglende funktionsadskillelse på såvel kasse- og regnskabsområdet som løn- og personaleområdet.

Vi har foretaget gennemgang og vurdering af Intern Revisions rapporter og kan tilføje, at Koncernservice ultimo 2012 har opdateret fælles forretningsgang vedrørende "Ledelsestilsyn". I afsnittet om bilagsbehandling er det konkretiseret, hvad en udvidet budgetopfølgning af leverandørfakturaer, der kun er godkendt af én person, indebærer. Den stikprøvevise kontrol indebærer, at godkender 2 indestår for at have udført samme kontroller som godkender 1.

5. Redegørelse for den udførte forvaltningsrevision

Den lovpligtige forvaltningsrevision omfatter en vurdering af, om ledelsen har etableret retningslinjer og procedurer, der sikrer, at der tages skyldige økonomiske hensyn ved kommunens forvaltning. Herunder er det vurderet, om der er disponeret i overensstemmelse med de overordnede målsætninger, således som de er udtrykt blandt andet i de vedtagne bevillinger og i budgetforudsætningerne.

Forvaltningsrevisionen udføres hovedsageligt udført som en integreret del af den løbende finansielle revision.

Vi har bl.a. baseret vores konklusion om skyldige økonomisk hensyntagen ved forvaltningen på den af kommunens Interne Revision udførte revision. Dette har omfattet gennemgang af kommunens økonomistyring og interne kontrolsystem, supplerende analyser og observationer fra den finansielle revision.

Revisionen har givet anledning til efterfølgende observationer vedrørende den økonomiske forvaltning.

5.1 Styring af indkøbsområdet

Revisionen har – i forlængelse af en række tidligere rapporter om kommunens indkøbsområde – foretaget en gennemgang og vurdering af indkøbsmuligheder og fakturahåndtering i Københavns Kommune med særskilt vægt på rutinerne i forbindelse med Netbutikken og Workflow-processerne.

Desuden blev gennemgået reglerne i kommunens Kasse- og Regnskabsregulativ vedrørende godkendelse af indkøb.

Herudover har revisionen vurderet muligheder og behov for leverandørstyring og styring af indkøbsaftaler med udgangspunkt i de data, der indsamles i forbindelse med gennemførelsen af indkøb i Københavns Kommune.

Endvidere har revisionen behandlet en række problemstillinger relateret til indkøbsområdet:

- Systemunderstøttelse af indkøbsrettigheder
- Systemunderstøttelse af godkendelsesfunktionen
- Placering af kontrol
- Ordregodkendelse før disponering af indkøb
- Match mellem ordre og faktura
- Tilvejebringelse af datagrundlag
- Krav til leverandører

Københavns Kommune har vedtaget en ny indkøbspolitik i marts måned 2011 og har endvidere implementeret en ny indkøbsportal i maj måned 2011.

Der blev konstateret en række forhold, der bevirker, at styringen af indkøbsområdet i Københavns Kommune er utilstrækkelig. En række af de mulige benefits på indkøbsområdet bliver ikke realiseret i den nuværende situation. Samtidig hermed er der risiko for manglende compliance af forhold, der fremgår af indkøbsaftaler. Manglende compliance kan medføre krav om økonomisk erstatning.

De konstaterede forhold er uddybet efterfølgende:

- Netbutikken anvendes ikke i det omfang, det er muligt. Herudover er det vores vurdering, at fællesobligatoriske aftaler tilsidesættes i et væsentligt omfang. Kun 2% af de modtagne E-fakturaer, der tilgår Københavns Kommune, skyldes indkøb via Netbutikken. En stor del af systemets kapacitet anvendes således ikke. Vi har i rapporten fremført nogle anbefalinger, der kan forøge anvendelsesgraden af Netbutikken fremadrettet.
- Data vedrørende indkøb i kommunen registreres ikke i et tilstrækkeligt omfang, således at data understøtter det styringsmæssige behov i kommunen, herunder til brug for opfølgning og udbud samt vurdering af områder, der med fordel kunne udbygges. Vi har i nærværende rapport anbefalet, at der udarbejdes en datastrategi for indkøbsområdet, samt at indkøbsområdet tilrettelægges således, at processen fra aftaleindgåelse, varetagelse af indkøb og betaling samt evaluering/opfølgning

ses som én sammenhængende proces på tværs af alle forvaltninger. Datastrategien bør understøtte, at data opfanges som en integreret del af denne proces.

- Revisionen har i rapporten endvidere udarbejdet en oversigt over kommunens indkøbs- og fakturahåndteringsrutiner, herunder er det vurderet, om der er en tilstrækkelig god systemunderstøttelse i disse systemer. Det er vores vurdering, at Netbutikken mangler systemunderstøttelse af en særskilt bestillerrolle og godkenderrolle. Ved det nuværende set up er der mulighed for, at en faktura, uanset beløbsstørrelse, godkendes automatisk uden om godkenderrollen i Workflow. Dette er efter vores opfattelse ikke i overensstemmelse med kommunens Kasse- og Regnskabsregulativ.
- Det er endvidere revisionens vurdering, at Workflow i nogle tilfælde mangler systemunderstøttelse, hvor der er krav om 2 godkendere.

Vi skal anbefale Økonomiudvalget at sikre, at Økonomiforvaltningen og Koncernservice får implementeret de opstillede handlingsplaner i forudsat omfang.

5.2 Den økonomiske opfølgning på ydelser leveret af private dagbehandlingstilbud

Intern Revision har efter anmodning fra Børne- og Ungdomsforvaltningen (BUF) og Socialforvaltningen (SOF) undersøgt de økonomiske relationer mellem kommunen og de private dagbehandlingstilbud, som Københavns Kommune har indgået undervisningsoverenskomst med, jf. folkeskolelovens bekendtgørelse om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder.

Revisionen er baseret på analyse af 3 udvalgte private dagbehandlingstilbud:

- Tilbud a
- Tilbud b
- Tilbud c

Som led i revisionen er der vurderet følgende forhold:

- Gældende undervisningsoverenskomster
- Økonomisk opfølgning
- Takster og priser
- Regnskab og revision
- Skolernes formelle struktur
- Revisionsinstruks

Dagbehandlingstilbuddene "Tilbud b" samt "Tilbud c" leverer dagtilbud omfattende undervisning samt behandling til unge, der er henvist fra Københavns Kommune. Henvisningen sker i et samarbejde mellem SOF og BUF. SOF er ansvarlig for behandlingsdelen, mens BUF er ansvarlig for undervisningsdelen.

Revisionen konkluderer i rapporten, at ovennævnte dagbehandlingstilbud dels ikke har efterlevet de med BUF indgåede undervisningsoverenskomster, dels ikke har efterlevet egne regelsæt, der indgår som bilag til de indgåede undervisningsoverenskomster. Dagbehandlingstilbuddenes egne regelsæt er for hovedpartens vedkommende i overensstemmelse med de vedtægter, der er anmeldt over for Erhvervsstyrelsen.

Revisionen konstaterer, at dagsbehandlingstilbuddene "Tilbud b" samt "Tilbud c" har realiseret store regnskabsmæssige overskud i perioden 2008–2011. Overskuddene er dels anvendt til forøgelse af egenkapitalen, dels anvendt til udbyttebetalinger. I bilag til undervisningsoverenskomsten fremgår det, at eventuelle overskud skal tilgodese Københavns Kommune i form af fremtidig reduktion af taksterne. Desuden konstateres det, at taksterne i perioden 2007 til 2012 alt andet lige er steget med op til 45%.

Revisionen konkluderer tillige, at BUF ikke har implementeret tilstrækkelige procedurer med henblik på løbende at overvåge dagbehandlingstilbuddenes overholdelse af de indgåede undervisningsoverenskomster, herunder takstfastsættelsen, og SOF ikke i tilstrækkeligt omfang løbende har fulgt op på de aftalte priser.

I BUFs og SOFs besvarelse nævnes som den grundlæggende problemstilling:

- Hvilken ret og pligt hver forvaltning har i forhold til økonomisk tilsyn og styring ud fra den grundforudsætning, at der ikke er indgået driftsoverenskomst mellem Københavns Kommune og tilbuddene.

Forvaltningerne er i tvivl om, i hvilken grad kommunen kan stille krav til de private leverandørers opnåelse af og brug af overskud i virksomheden, der er genereret som følge af salg af undervisningspladser på baggrund af en undervisningsoverenskomst eller gennem salg af behandlingsydelser.

En belysning af problemstillingen er afgørende for, at forvaltningerne kan tilrettelægge den fremadrettede styring af dagbehandlingsområdet.

Revisionen skal anbefale, at kommunen – eventuelt med ekstern juridisk bistand – søger at løse den grundlæggende problemstilling om rækkevidden af kommunens økonomiske tilsyn og styring af dette udgiftsområde.

5.3 Registreringer til opfyldelse af servicelovens krav til opfølgning i børnesager

I slutningen af 2011 anførte medierne, at der i Københavns Kommune, Børnefamiliecenter København i vidt omfang blev foretaget urigtige registreringer af, hvorvidt der var gennemført opfølgning i sager om udsatte børn og unge i overensstemmelse med kravene hertil i lov om social service. Kernen i påstandene var, at lovens bestemmelser i en række tilfælde reelt ikke blev overholdt.

Borgerrådgiveren og Intern Revision har med udgangspunkt i en af SOF afgivet redegørelse for sagen til Socialudvalget foretaget en nærmere vurdering af redegørelsens materiale, herunder af om den heri indeholdte undersøgelse var pålidelig og robust, eller om der eventuelt var behov for yderligere undersøgelser.

SOF har i redegørelsen bl.a. konkluderet, at der ikke er belæg for at antage, at der i Børnefamiliecenter København hersker en registreringspraksis, der er udtryk for systematisk tilsigtet snyd.

Det er Borgerrådgiverens og Intern Revisions vurdering, at undersøgelsen, der danner grundlag for redegørelsen, er behæftet med en række fejl og mangler. Det er endvidere vurderingen, at undersøgelsens omfang er for snævert med hensyn til at afdække alle relevante væsentlige forhold, der øver indflydelse på omfanget af urigtige opfølgingsregistreringer ved udsatte børn og unge.

På den baggrund konkluderer Borgerrådgiveren og Intern Revision, at SOFs undersøgelse ikke er tilstrækkelig robust til at udgøre et hensigtsmæssigt grundlag for at bedømme omfanget af urigtige registreringer, samt at SOF ikke i tilstrækkelig grad har afdækket årsagerne til, at sådanne fejlagtige registreringer finder sted.

Det fremgår i øvrigt af rapporten, at der mellem de berørte parter er en vis uenighed om de anvendte statistiske metoder og det øvrige grundlag for SOFs konklusion.

SOF nævner bl.a., at forvaltningen ikke er bekendt med, at der findes kommunale retningslinjer for, hvilke metodiske standarder kommunens interne undersøgelser skal leve op til.

Revisionen skal anbefale, at der i kommunen tilvejebringes et fælles grundlag for de metodiske standarder, der skal anvendes ved gennemførelsen af omhandlede interne undersøgelser til forelæggelse for de politiske beslutningsfora.

6. Opfølgning på Revisionsudvalgets revisionsbetænkning for 2011

Kommunens revisionsregulativ bestemmer, at Borgerrepræsentationen – i henhold til § 17, stk. 4, i lov om kommunernes styrelse – nedsætter et Revisionsudvalg, som har til opgave at foretage det forberedende arbejde i forhold til Økonomiudvalgets behandling af revisors beretninger.

Økonomiudvalget forsyner Revisionsudvalget med det fornødne materiale, som primært er udvalgenes besvarelser vedrørende årsrevisionsberetningen og delberetninger.

Revisionsudvalget afgiver ifølge revisionsregulativet et udkast til betænkning over beretningen om revisionen af henholdsvis årsregnskabet eller/og delberetningerne til Økonomiudvalget.

Revisionsbetænkningen skal indeholde de bemærkninger, som behandlingen af årsregnskabet, beretningen om revisionen af henholdsvis årsregnskabet og delberetningerne og Økonomiudvalgets og udvalgenes bemærkninger måtte give anledning til.

I betænkningen fremdrages endvidere sådanne forhold, som efter Revisionsudvalgets skøn kan være af betydning for Borgerrepræsentationen ved bedømmelsen af regnskabet og de dispositioner, der er omfattet af henholdsvis regnskabsaflæggelsen og delberetningen.

Revisionsudvalget har i revisionsbetænkningen over "*Beretninger om revisionen af Københavns Kommunes regnskab for 2011*" afgivet efterfølgende 3 bemærkninger og anbefalinger til forbedringsaktiviteter. Bemærkningerne og anbefalingerne er kort suppleret med ØKFs kommentarer, som de fremgår af indstillingen til Borgerrepræsentationens møde den 15. november 2012.

- **Kommunens generelle kontrolniveau**

ØKF deler Revisionsudvalgets vurdering af, at kvaliteten og effektiviteten af de interne kontroller i Københavns Kommune kan forbedres. ØKF arbejder løbende med at styrke kommunens generelle kontrolniveau – bl.a. ved at indlægge automatiske kontroller i processerne via systemunderstøttelse samt ved udarbejdelse af fælles forretningsgange på regnskabsområdet. ØKF er desuden enig i, at de interne kontroller i videst mulige omfang bør standardiseres og være fælles for hele kommunen.

ØKF oplyser i forhold til, at der centralt i forvaltningerne skal skabes overblik over etablerede kontrolprocedurer og foretages vurdering af risici m.m., at det fremgår af kommunens Kasse- og Regnskabsregulativ – bilag vedr. intern kontrol, at det er ledelsens ansvar at sikre udarbejdelse af forretningsgange, herunder løbende at foretage risikovurderinger, vurdere omfanget af kontrolpunkter og frekvens for opfølgning.

ØKF vil derfor indskærpe over for forvaltningerne, at reglerne i kommunens Kasse- og Regnskabsregulativ skal følges.

- **Administrationsplanprojektet**

ØKF oplyser, at Økonomiudvalget har truffet beslutning om at samle alle regnskabsopgaver i Koncernservice, og har i den forbindelse truffet beslutning om et opgavesplit, hvor det fremgår hvilke dele af hovedprocesserne, der fremover skal udføres i Koncernservice.

I forbindelse med implementeringen af Økonomiudvalgets beslutning om samlingen af de administrative opgaver vil ØKF arbejde videre med at designe og implementere de fremtidige processer, således at der sikres kvalitet og effektivitet på regnskabsområdet. Som en del af administrationsplanen er der ligeledes igangsat et større udviklingsarbejde med at få udviklet understøttelse af regnskabsprocesserne.

- **Overvejelser om nyt økonomisystem**

ØKF oplyser, at Økonomiudvalget den 25. september 2012 har truffet en principbeslutning om, at Københavns Kommune skal investere i et nyt økonomisystem. ØKF arbejder derfor videre på at udarbejde et endeligt beslutningsoplæg. I dette arbejde er ØKF i tæt dialog med Intern Revision og forvaltningerne.

For at sikre afklaring af de væsentlige forhold på det regnskabsmæssige område, forslår ØKF et langt implementeringsforløb, der skal sikre, at administrationsplanens samling af regnskabsopgaver er implementeret forinden, og at der dermed er etableret et nyt regnskabsmæssigt setup i Københavns Kommune inden implementeringen af et nyt økonomisystem. I hele arbejdet med analyse af nyt økonomisystem arbejder ØKF på at sikre en tæt koordinering til administrationsplanen og anskaffelsen af nyt lønsystem.

Deloitte har i samarbejde med Intern Revision udarbejdet et notat om en foranalyserapport vedrørende implementering af nyt økonomisystem.

Det er revisionens vurdering, at foranalyserapporten udgør en god ramme for de forhold, der skal iagttages og behandles ved implementeringen af en ny regnskabs- og økonomisystemløsning i Københavns Kommune. Revisionen har fremhævet nogle opmærksomhedspunkter så som: Organisering af regnskabs- og økonomiområdet, Udarbejdelse af en forretningsstrategi for kommunens økonomiske styring, Standardisering og Implementering.

7. Øvrige oplysninger

7.1 Ledelsens regnskabsberklæring

Som led i revisionen af vanskeligt reviderbare områder har forvaltningernes direktioner afgivet regnskabsberklæring over for os for regnskabsåret.

7.2 Ikke-korrigerede fejl i årsregnskabet

I henhold til internationale standarder om revision skal vi informere om forhold, som ikke er korrigeret i årsregnskabet. Denne oplysning skal gives for at sikre, at Borgerrepræsentationen er orienteret herom.

De fejl, der findes efter afslutningen af regnskabet, kan ikke rettes i regnskabet for det afsluttede år, og det er derfor naturligt, at der vil være enkelte ikke-korrigerede forhold i det endelige årsregnskab.

I forbindelse med regnskabsafleggelsen er der konstateret følgende forhold, der ikke er indarbejdet i årsregnskabet:

	<u>Udgifts-</u> <u>baserede regnskab</u> <u>mio.kr.</u>	<u>Omkostningsbaserede</u> <u>resultatopgørelse</u> <u>mio.kr.</u>	<u>Aktiver</u> <u>mio.kr.</u>	<u>Gæld</u> <u>mio.kr.</u>	<u>Egen-</u> <u>kapital</u> <u>mio.kr.</u>
Ikke-korrigerede fejl					
Aktiver under opførelse. Nedskrivning af aktiverede omkostninger (væsentligst for tidligere år) ifm. brand			-120		-120
Aktiver under opførelse. Omkostninger for 2012 til Oehlenschlägergades Skole er indregnet dobbelt		-29	-29		
Langfristede tilgodehavender. Fejl i registreringer vedrørende Tilbagekøbsrettigheder			-62		-62
Fysiske anlæg til salg. Regulering til forventet salgsværdi					
Kortfristede tilgodehavender. Postering vedrørende forsikringsskader fejlagtigt ikke tilbageført			-83	-83	
Kortfristede tilgodehavender. Manglende indregning af tilgodehavende syge- og barselsrefusion for 2012	43	43	43		
Kortfristede tilgodehavender. Modtaget syge- og barselsrefusion vedr. 2012 bogført i 2013	27	27	27		
Hensatte forpligtelser. Hensat feriepenge i strid med regnskabspraksis				-41	41
Kortfristede tilgodehavender. Manglende momsrefusion for 2012 ifm. berigtigelse af tidligere år	38	38	38		
Ikke korrigerede fejl	108	79	-186	-124	-141
Før reguleringer pr. 31.12.2012	-236	1.377	47.413	33.042	14.372
Efter reguleringer pr. 31.12.2012	-128	1.456	47.227	32.918	14.231

ØKFs direktion har over for os skriftligt bekræftet, at effekten af foranstående ikke-korrigerede forhold enkeltvis og sammenlagt efter direktionens opfattelse er uvæsentlig for årsregnskabet som helhed.

Under hensyntagen til omfang og art af de konstaterede forhold kan vi tilslutte os denne vurdering.

7.3 Eftersyn af Borgerrepræsentationens beslutningsprotokoller og overholdelse af god bogføringsskik

Til brug for vores revision har vi gennemgået Borgerrepræsentationens og de stående udvalgs beslutningsprotokoller. Vi har endvidere undersøgt, om kommunen på alle væsentlige områder overholder god bogføringsskik, jf. Økonomi- og Indenrigsministeriets Budget- og regnskabssystem for kommuner.

7.4 Andre opgaver

Vi har efter aftale med kommunen:

Ydet rådgivning og regnskabsmæssig assistance vedrørende følgende:

- Notater i fællesskab med Intern Revision om vurdering pr. november 2011, februar, maj og november 2012 af "*Handleplan for Sikker økonomistyring og Øget kvalitet i sagsbehandlingen*" i SOF til Socialudvalget og Økonomiudvalget
- Deloitte har i samarbejde med Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen (BIF) foretaget en gennemgang og opgørelse af berettiget merrefusion vedr. ret og pligt (91,7 mio. kr. for årene 2009-2012) og vedr. sygedagpengeområdet (21,5 mio. kr. for årene 2010-2012)
- Notat til Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen (BIF) i den såkaldte Farvergadesag om vurdering af BIFs tilrettelæggelse af aktiveringstilbud med fremmødekrav på 25 timer om ugen og de refusionsmæssige konsekvenser vedrørende regnskabsåret 2010 (tidligere afgivne notater om Farvergadesagen vedrørte regnskabsårene 2008 – 2009)
- Rådgivning i forbindelse med kvalitetssikring af momsrefusionsopgørelsen for 2011
- Assisteret med diverse undervisning og rådgivning på momsområdet
  - Rameaftale vedrørende rådgivning om udbuds- og it-retlige opgaver
  - Udvikling af sagsbehandling af servicelovens §§ 41 og 42
  - Rådgivning vedrørende foranalyse og planlægsfase af Københavns Kommunes lønuddud
  - Skattemæssig vurdering af sundhedsordningen

- Deloitte har i samarbejde med Intern Revision udarbejdet et notat om en foranalyserapport vedrørende implementering af nyt økonomisystem.

Afgivet følgende revisionsberetninger og protokoller:

- Revisionsberetning for 2012 vedrørende sociale og beskæftigelsesrettede udgifter, der er omfattet af statsrefusion
- Revisionsberetning for 2012 vedrørende kommunens administration af byfornyelsesområdet

Udarbejdet specifikke revisorerklæringer og revisionspåtegninger mv., jf. bilag 1.

8. Afslutning

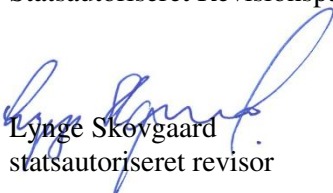
8.1 Erklæring

Ifølge lovgivningen skal vi erklære, at vi opfylder lovgivningens krav til uafhængighed, og at vi under revisionen har modtaget alle de oplysninger, vi har anmodet om.

København, den 6. august 2013

Deloitte

Statsautoriseret Revisionspartnerselskab

Lyng Skovgaard
statsautoriseret revisor

Ulrik Benedict Vassing
statsautoriseret revisor

Bilag 1 Oversigt over de i årets løb afgivne revisorerklæringer og revisionspåtegninger mv.

I bilag til beretning om sociale og beskæftigelsesrettede udgifter, der er omfattet af statsrefusion, er angivet de tilskudsregnskaber, som er omfattet af den sociale revision. Herudover har vi afgivet revisorerklæringer om følgende tilskudsregnskaber m.v.:

Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen, BIF

- Opkvalificerende læse-, skrive-, og regnekurser, 2011
- Virksomhedsforlagt uddannelsesafklaring, perioden 1. maj 2011 til 1. maj 2012
- Forløbsmentor - Flere unge 16-25 årige i uddannelse, perioden 1. september 2011 til 31. august 2012
- Jobcentre i Ghetto'er, perioden 1. april 2011 til 31. marts 2012
- AMS-pulje til ansættelse af virksomhedskonsulenter, 2011
- Ekstra Jobkonsulenter til indvandrere i kommunerne, perioden 1. januar til 30. juni 2011
- Tilsagn om tilskud til ansættelse af 2 virksomhedskonsulenter, 2012
- Sammen på Arbejde, perioden 1. september 2011 til 1. oktober 2012
- LBR - Konference om overledighed, 2012
- Analyse af den virksomhedsvendte aktivering i København, 2012
- Giv de unge en chance nu – og få arbejdskraft i fremtiden, 2012
- Det store TTA-forsøg, perioden 1. april 2010 til 31. marts 2012
- Det store TTA-forsøg, perioden 1. april til 30. september 2012
- Projekt FastJob, perioden 15. august 2011 til 30. september 2012

Børne- og Ungdomsforvaltningen, BUF

- Plads til alle - forbedring af lydniveauet i 3 skolefritidsordninger, perioden 1. februar 2010 til 30. april 2012
- Projektregnskab for talentudvikling ved Københavns Kommunes musikskole, perioden 1. september 2009 til 31. juli 2011
- Tilskud til drift af MGK-centre, 2011
- EGU opgørelse, perioden 1. december 2009 til 30. november 2010
- Ambassadør for læselyst, perioden 1. december 2009 til 1. december 2012
- Genvej til ungdomsuddannelse, perioden 1. december 2009 til 31. december 2011
- EGU indberetningsskema, perioden 1. december 2009 til 30. november 2010
- Sådan høster man de ledelsesmæssige og faglige frugter i klynge- og områdeledelse - Projekt nr. 5, 2012

Kultur- og Fritidsforvaltningen, KFF

- Erhvervs PHD projekt for Sissel Olander, perioden 1. oktober 2011 til 30. september 2012
- Børneteater refusionsopgørelse - Skoler og institutioner, 2012
- Børneteater refusionsopgørelse, 2012
- Copenhagen Songwriters festival, perioden 17. august til 19. august 2012
- Jagten på historien, perioden 1. september 2011 til 31. august 2012
- Medborgercenter i Solvang, perioden 1. september 2009 til 31. januar 2012

Socialforvaltningen, SOF

- Kan vi tåle skjult kamera i vores organisation, perioden 1. marts 2009 til 28. februar 2011

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen, SUF

- Senior Interaktion, perioden 1. oktober 2011 til 30. september 2012
- Pårørendesamarbejde og psykisk arbejdsmiljø - at gøre pårørende til medspillere (pres til resource), perioden 1. januar 2010 til 31. januar 2012
- Mere Sund - Mindre rund, 2010
- Mere Sund - Mindre rund, 2011
- Mere Sund - Mindre rund, perioden 1. januar til 31. juli 2012
- Ung og Sund i uddannelse, perioden 1. juni 2008 til 31. maj 2011
- Produktionsskolen og erhvervsskolen som sund ramme for frafaldstruede og sundhedsmæssigt udsatte unge - kompetenceudvikling af frontpersonalet, perioden 1. juni 2008 til 31. maj 2011
- Produktionsskolen og erhvervsskolen som sund ramme for frafaldstruede og sundhedsmæssigt udsatte unge - kompetenceudvikling af frontpersonalet, perioden 1. juni 2008 til 31. maj 2011
- Ung og Sund i uddannelse, 2010
- Ung og Sund i uddannelse, 2011
- Ung og Sund i uddannelse, perioden 1. januar til 31. juli 2012
- ErhvervsPhD-projekt, sagsnr. 10-084091, perioden 1. september 2010 til 29. februar 2012
- Forstærket indsats til patienter med kronisk sygdom, perioden 1. januar 2010 til 31. december 2012
- Nedsættelse af HIV-mørketallet i København, Århus og Odense via opsøgende indsatser og kviktest gennemført af NGO'er, perioden 1. oktober 2010 til 31. august 2012
- Styrket sundhedsindsats for socialt udsatte og sårbare grupper, perioden 1. januar 2011 til 31. december 2012

Teknik- og Miljøforvaltningen, TMF

- Forsøg med elbiler i Københavns Kommune, 2009
- Hurtigere A-busser ved hjælp af GPS-styrede signalanlæg og gode stoppestedforhold, perioden 1. august 2009 til 1. august 2012
- Udarbejdelse af forundersøgelse af en højklasset busløsning på strækningen fra Lyngbyvejen til Nørreport station, perioden 22. september 2009 til 31. maj 2012
- Cykelpendlerruter i Hovedstadsområdet - Plan og koncept, perioden 1. januar 2010 til 31. december 2011
- Cykelpendlerruter i Hovedstadsområdet - Albertslundruten, 2012
- Driftsikring - kollegieboliger, 2011
- Driftsikring - kollegieboliger, 2012

Økonomiforvaltningen, ØKF

- Opgørelse over refusionsberettigede enhedstimer, 2012
- Opgørelsen vedr. kommunalreformen, 2011
- Opgørelsen vedr. LærerPensioner, 2011
- Indberetning og erklæring iht. El- og varmforsyningslovene, 2011
- Refusionsopgørelse, tjenestemandspensioner, 2012
- Opgørelsen af udgifter til tilbagebetaling af grundskyld inkl. renter i 2012, 2012
- Indberetning af kommunale bruttodriftsindtægter og bruttodriftsomkostninger mv. vedrørende betalingsparkering, 2012

Tilknyttede enheder

I forbindelse med revisionen af kommunen er vi i henhold til separate aftaler med de enkelte enheder valgt som revisor for følgende:

- Metroselskabet I/S
- By og Havn I/S
- SSP-samarbejdet i Københavns Kommune
- Thorvaldsens Museum
- Københavns Bymuseum